Lietas arhīva Nr. CA-2551-18/27
ECLI:LV:RAT:2018:1213.C68239618.7.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
2018. gada 13. decembrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja Inta Zaļā
tiesnese Lelde Grauda
tiesnesis Arnis Dundurs
ar tiesas sēžu sekretāri Lindu Čestjakovu,
piedaloties /pers. A/ pārstāvei /pers. B/ un pārstāves juridiskās palīdzības sniedzējai zvērinātai advokātei Pārslai Brasavai, atbildētājam /pers. C/ un atbildētāja pārstāvim /pers. D/,
Rīgā, Brīvības bulvārī 34 atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. C/ par pirkuma līguma atcelšanu sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2018. gada 7. maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1.] /pers. A/ 2017. gada 18. decembrī iesniedza Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā prasības pieteikumu pret /pers. C/ par pirkuma līguma atcelšanu.

Prasība pamatota ar Civillikuma 1., 1415., 1440., 1441., 1459., 1461. pantu, 2040. panta 1. punktu, lūdzot tiesu: atcelt pirkuma līgumu, kas 2017. gada 16. jūnijā noslēgts starp prasītāju un atbildētāju, par dzīvokļa Nr. /adrese/, kadastra Nr. /numurs/, ar pie dzīvokļa īpašuma piederošajām kopīpašuma 334/22724 domājamām daļām no daudzdzīvokļu mājas un zemes gabala, pirkšanu; dzēst ierakstu Rīgas pilsētas zemesgrāmatu nodalījumā Nr. /numurs A/ par atbildētāja īpašuma tiesībām uz minēto nekustamo īpašumu; piedzīt no atbildētāja visus ar lietas vešanu saistītos izdevumus.

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi un argumenti.

[1.1.] 2017. gada 16. jūnijā prasītāja kā pārdevēja noslēgusi ar atbildētāju kā pircēju dzīvokļa Nr. /adrese/ (pirms adreses maiņas – /adrese A/) pirkuma līgumu, ar kuru prasītāja pārdeva tai piederošo dzīvokli ar kopīpašuma 334/22724 domājamām daļām no daudzdzīvokļu mājas un zemes gabala, kadastra Nr. /numurs/.

Minētais līgums tika noslēgts ar viltu, maldinot prasītāju par līguma saturu.

[1.2.] Līgums tika noslēgts laika periodā, kad prasītājai krasi pasliktinājās veselības stāvoklis. Pēc ārstēšanās slimnīcā atbildētājs piedāvājis prasītāji noslēgt ar viņu uztura līgumu, ar kuru atbildētājs uzņemtos saistības nodrošināt prasītājai uzturu, bet prasītāja nodotu atbildētāja īpašumā tai piederošo dzīvokli. Prasītāja piekrita šāda satura līguma slēgšanai.

[1.3.] Atbildētājs 2017. gada 16. jūnijā iedeva prasītājai parakstīt līgumu, norādot, ka tas ir uztura līgums. Prasītāja vēlējās izlasīt līgumu, bet atbildētājs ar viltu no šādas rīcības prasītāju atrunājis, apsolot, ka viņš nodrošinās prasītājai uzturu un apkopšanu līdz viņas mūža beigām.

Pēc līguma parakstīšanas atbildētājs atteicās sniegt prasītājai materiālo palīdzību un tikai tad prasītāja noskaidroja, ka viņa ir maldināta, jo pretēji vēlmei noslēgt uztura līgumu, viņa ir parakstījusi dzīvokļa pirkuma līgumu. Turklāt, atbildētājs nav veicis arī samaksu par dzīvokļa pirkumu.

[2.] Atbildētājs/pers. C/ 2018. gada 14. februārī sniedzis paskaidrojumu par celto prasību, norādot, ka to neatzīst.

Paskaidrojumā norādīti šādi argumenti.

[2.1.] Prasītāja vēlējās pārrakstīt dzīvokļa īpašumu uz atbildētāja vārda, līdz ar ko puses vienojās par pirkuma līguma noslēgšanu ar nosacījumu, ka atbildētājs samaksās pirkuma maksu 7 000 EUR, bet prasītāja saglabās tiesības dzīvot nekustamajā īpašumā un tiesības lietot to līdz mūža beigām. Puses 2017. gada 16. jūnijā noslēdza draudzības pirkuma līgumu.

Lai veiktu dzīvokļa īpašuma tiesību koroborāciju, uz prasītājas dzīvesvietu tika izsaukta zvērināta notāre, kas pārliecinājās par pušu rīcībspēju, noskaidroja pušu identitāti un vēlmi slēgt pirkuma līgumu.

[2.2.] Prasītājai bija iespējams iepazīties ar līguma, kura augšdaļā ar lieliem drukātiem burtiem rakstīts "PIRKUMA LĪGUMS", saturu. Līgumu nevar sajaukt ar uztura līgumu ne pēc būtības, ne pēc formas. Pēc līguma noslēgšanas atbildētājs iespēju robežās turpināja sniegt palīdzību prasītājai kā savai vecmātei. Turklāt, atbilstoši līguma 4.2.2. punktam, prasītājai ir nodrošinātas tiesības dzīvot nekustamajā īpašumā līdz mūža beigām. Faktiskie apstākļi pilnīgi atbilst līguma būtībai un mērķim – apmainīt preci pret naudu, saglabājot lietošanas tiesības uz dzīvokli.

[3.] Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa izskatīja civillietu pēc būtības un 2018. gada 7. maijā nosprieda prasību noraidīt. Ar spriedumu atcelts lietā ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas tiesneses 2018. gada 11. janvāra lēmumu piemērotais prasības nodrošinājums.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[3.1.] No lietā esošajiem rakstveida pierādījumiem un pušu paskaidrojumiem tiesa konstatēja, ka puses 2017. gada jūnijā vienojās noslēgt darījumu, kā rezultātā prasītājai piederošais dzīvokļa īpašums tiktu nostiprināts uz atbildētāja vārda. Pirkuma līgums noslēgts 2017. gada 16. jūnijā. Tiesa atzina, ka līguma parakstīšanas brīdī prasītāja apzinājās noslēgtā darījuma būtību un tā sekas

Tiesas kolēģija atzīst, ka pirms līguma parakstīšanas prasītājai nebija liegta iespēja noskaidrot parakstāmā dokumenta saturu un tā būtību. Tādējādi tiesa, atsaucoties uz Augstākās tiesas 2005. gada 5. oktobra spriedumu lietā Nr. SKC-607, atzina, ka 2017. gada 16. jūnijā prasītāja noteikti izteikusi savu gribu pārdot dzīvokļa īpašumu atbildētājam, apliecinot to ar savu parakstu.

[3.3.] Saistībā ar pirkuma maksas samaksu, tiesa atzina, ka atbildētājs to ir veicis, jo viņa īpašumā uz pirkuma līguma slēgšanas brīdi naudas līdzekļu uzkrājums 7000 EUR apmērā varēja atrasties.

Prasība apmierināta, atsaucoties uz Civillikuma 1402., 1431., 1440., 1459., 1460., 1511., 1533., 2039. pantu, Notariāta likuma 5., 87.^{3} pantu.

[4.] Par Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2018. gada 7. maija spriedumu /pers. A/ iesniedza apelācijas sūdzību, lūdzot apmierināt prasību.

Apelācijas sūdzībā norādīti šādi apstākļi un argumenti.

[4.1.] Pirmās instances tiesas spriedumā, pretēji Civilprocesa likuma 193. panta prasībām, nav vērtējusi pierādījumus, kas apliecina prasītājas slikto redzi. Un proti, tiesa nav vērtējusi gan ģimenes ārsta, gan stacionāru speciālistu sniegtos atzinumus, no kuriem izriet, ka prasītājai ir redzes kognitīvi traucējumi un abpusēja vecuma katarakta. Pie šādas pasliktinātas redzes prasītājai nebija iespējams izlasīt treknrakstu līgumā.

[4.2.] Pirmās instances tiesa nepareizi novērtējusi pierādījumus, vairākkārt nepamatoti norādot, ka prasītāja nav pierādījusi, ka līguma slēgšanas brīdī prasītāja garīga rakstura vai citu veselības traucējumu dēļ neesot varējusi saprast, apzināties savu veikto darbību nozīmi. Ne prasītāja, ne prasītājas pārstāve nav atsaukušās uz kādiem iespējamiem prasītājas garīgās veselības traucējumiem. 2017. gada 16. jūnijā prasītāja parakstīja līgumu nevis aiz apziņas trūkuma, bet gan tāpēc, ka atbildētājs ar viltu maldināja prasītāju, ka tiek noslēgts uztura līgums. Prasītājas ieskatā, atbildētāja rīcībā ir saskatāmi visi viltus konstatēšanas priekšnoteikumi.

[4.3.] Pretēji Civilprocesa likuma 92., 93. pantam, pirmās instances tiesa nepamatoti atteikusies pieņemt un vērtēt kā pierādījumu prasītājas 1. grupas invaliditātes apliecību, kas pierāda prasītājas slikto veselības stāvokli jau 2017. gadā. Kā arī pirmās instances tiesa nepamatoti spriedumā atsaukusies uz Civillikuma 1431. pantu, jo prasītājai nebija zināms līguma teksts.

[4.4.] Spriedumā nepamatoti konstatēts, ka atbildētājs veicis pirkuma līguma samaksu 7 000 EUR apmērā. Atbildētājs, pretēji Civilprocesa likuma 93. panta pirmajai daļai, šādu faktu nav pierādījis. Savukārt, pirmās instances tiesa, analizējot atbildētāja spēju veikt minētās summas samaksu, ir nepareizi izvērtējusi lietā esošo 2018. gada 6. februāra Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras izziņu.

[5.] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneses 2018. gada 28. jūnija lēmumu ierosināta apelācijas tiesvedība.

[6.] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā 2018. gada 25. jūlijā saņemts atbildētāja paskaidrojums par iesniegto apelācijas sūdzību, norādot, ka apelācijas sūdzība ir juridiski nepamatota un noraidāma.

[7.] Uz tiesas sēdi apelācijas instances tiesā 2018. gada 14. novembrī ieradās prasītājas /pers. A/ pārstāve /pers. B/ un pārstāves juridiskās palīdzības sniedzēja zvērināta advokāte Pārsla Brasava, atbildētājs /pers. C/ un atbildētāja pārstāvis /pers. D/.

Prasītājas pārstāve /pers. B/ uzturēja prasību un apelācijas sūdzību. Prasītājas pārstāves juridiskās palīdzības sniedzēja zvērināta advokāte Pārsla Brasava lūdza prasību apmierināt, norādot, ka atbildētājs faktiski izmantoja prasītājas bezpalīdzības stāvokli, noslēdzot pirkuma līgumu.

Atbildētāja pārstāvis /pers. D/ prasību un apelācijas sūdzību neatzina, norādot, ka visa pamatā ir sarežģītas ģimenes savstarpējas attiecības un prasītājas pārstāves /pers. B/ kā prasītājas meitas un mantinieces personīgā interese.

Motīvu daļa

[8.] Pārbaudījusi lietas materiālus, noklausījusies lietas dalībnieku paskaidrojumus tiesas sēdē, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka /pers. A/ prasība pret /pers. C/ par pirkuma līguma atcelšanu ir nepamatota un noraidāma.

Savu viedokli Civillietu tiesas kolēģija pamato ar turpmākajiem argumentiem.

[9.] Lietā nav strīds par to, ka puses 2017. gada 16. jūnijā noslēgušas dzīvokļa Nr. /adrese/ pirkuma līgumu, ar kuru prasītāja atsavināja viņai piederošo dzīvokli atbildētājam.

Lietā ir strīds par to, vai, slēdzot minēto līgumu, prasītāja tika maldināta par tā sekām.

[9.1.] Civillikuma 1441. pantā noteikts, ka maldība var rasties vai nu no tam, ka pavisam trūkts ziņu, vai ka ir tikai nepietiekošas ziņas par kādiem faktiskiem apstākļiem – faktiskā maldība – vai kādām tiesiskām normām – tiesiskā maldība. Savukārt Civillikuma 1458. pants nosaka, ka maldība jāpierāda tam, kas uz tās pamata prasa vai nu atzīt darījumu par spēkā neesošu, vai atlīdzināt zaudējumus.

Prasītāja norādījusi, ka viņa, parakstot 2017. gada 16. jūnijā līgumu, neiepazinās ar tā saturu, jo viņai ir redzes traucējumi, un atbildētājs izteicis apgalvojumu, ka tiek slēgts uztura līgums.

Par prasītājas redzes traucējumiem norādīts 2017. gada 9. novembra Izrakstā no ambulatorās pacienta medicīniskās kartes *(lietas 32. lapa),* kurā /pers. A/ konstatēts vecuma katarakta.

Tiesas kolēģija atzīst, ka minētā diagnoze norāda uz redzes traucējumiem, bet neliecina par tās zudumu. Turklāt, prasītājai, parakstot līgumu, netika liegta iespēja izvērtēt savas spējas iepazīties ar līguma saturu, nepaļaujoties uz citu personu, tai skaitā atbildētāja, teikto.

Ņemot vērā minēto, tiesas kolēģija atzīst, ka prasītāja, parakstot 2017. gada 16. jūnijā pirkuma līgumu, nav tikusi maldināta Civillikuma 1441. panta izpratnē, jo viņai nebija liegta iespēja iepazīties ar noslēgtā līguma saturu, turklāt, nav pamats uzskatīt, ka prasītāja šo iespēju nebūtu izmantojusi.

[10.] Izvērtējot prasītājas apgalvojumus, ka viņa nav saņēmusi pirkuma līgumā noteikto pirkuma maksu 7 000 EUR apmērā, tiesas kolēģija atzīst, ka prasītāja apgalvojums ir nepamatots.

Pirkuma līguma 3.3. punktā norādīts, ka pircējs samaksāja pirkuma maksu pārdevējam pirms līguma parakstīšanas skaidrā naudā, pilnā apmērā. Pircēja paraksts zem šī līguma apliecina pirkuma maksas saņemšanu pilnā apmērā.

Nav pamats apšaubīt, ka prasītāja nebūtu saņēmusi līguma 3.3. punktā noteikto samaksu, jo viņa ir parakstījusi pirkuma līgumu. Tiesas kolēģija atzīst, ka šajā sakarā nav vērtējami atbildētāja ienākumi, kuri atspoguļoti Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2018. gada 6. februāra sniegtajā informācijā *(lietas 80. lapa),* jo samaksa ir veikta skaidrā naudā.

Turklāt, izskatāmajā lietā jāņem vērā Civillikuma 2039. panta nosacījums, ka vienpusēja atkāpšanas no pirkuma līguma nav pielaižama pat arī tad, ja otra puse neizpilda savu saistību.

Strīdus gadījumā saistībā ar līguma izpildi piemērojams Civillikuma 2021. pants, kurā noteikts, ka no pirkuma līguma izceļas abām pusēm savstarpējas prasījuma tiesības kā uz līguma izpildīšanu, tā arī uz zaudējumu atlīdzību.

Tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājai, atbilstoši Civilprocesa likuma 2021. panta nosacījumam, bija tiesības celt tiesā prasību par pirkuma līguma izpildi, pierādot, ka atbildētājs nav veicis pirkuma maksas samaksu, bet minētais apgalvojums nevar būt par pamatu pirkuma līguma atcelšanai.

Ņemot vērā spriedumā konstatēto, tiesas kolēģija atzīst, ka celtā prasība ir nepamatota un noraidāma.

Izvērtējot pirmās instances tiesas spriedumu, tiesas kolēģija atzīst, ka tiesa vispusīgi un objektīvi izvērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus, pieņemot likumīgu spriedumu.

[11.] Ievērojot, ka civillieta izskatīta pēc būtības un prasība noraidīta, tiesas kolēģija atzīst par nepieciešamu skatīt jautājumu par tiesas izdevumu piedziņu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42. panta otro daļu, ja prasību noraida, tiesas izdevumi, kas nav samaksāti iepriekš, piespriežami no prasītāja valsts ienākumos.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 39. panta pirmās daļas 5. punktam un valsts akciju sabiedrības „Latvijas Pasts" tarifiem, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi *(ar tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu saistītie izdevumi)* šajā lietā kopā ir 2,24 EUR, ko apliecina Tiesu informācijas sistēmas pavēstu uzziņa.

Ievērojot, ka prasītāja pie prasības celšanas un apelācijas sūdzības iesniegšanas bija daļēji atbrīvot no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos

(lietas 37.-39., 113.-114. lapa) un prasība ir noraidīta, tiesas kolēģija atzīst, ka tiesas izdevumus lietā uzņemas valsts.

Vērtējot lietā iesniegto zvērinātas advokātes Pārslas Brasavas 2018. gada 8. novembra kvīti Nr. VA076348 par juridiskās palīdzības sniegšanu civillietā Nr. C68239618 *(lietas 124. lapa),* tiesas kolēģija norāda, ka nav pamata lemt par ar lietas vešanu saistīto izdevumu piedziņu, tā kā prasība tiek noraidīta.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 97., 432., 434., 454. pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

/pers. A/ prasību pret /pers. C/ par pirkuma līguma atcelšanu noraidīt.

Atcelt lietā ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas tiesneses 2018. gada 11. janvāra lēmumu piemēroto prasības nodrošinājumu – Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas Zemesgrāmatu nodaļas Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /numurs A/, attiecībā uz atbildētājam /pers. C/, /personas kods/, piederošo nekustamo īpašumu, kadastra Nr. /numurs/, /adrese/, ar 334/22724 kopīpašuma domājamo daļu no daudzdzīvokļu mājas un zemes gabala, ierakstīto aizlieguma atzīmi.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Civillietu departamentā 30 dienu laikā no pilna sprieduma teksta sagatavošanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Spriedums sastādīts 2018. gada 13. decembrī.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	I. Zaļā
Tiesnese	L. Grauda
Tiesnesis	A. Dundurs